

Íven innen, íven túl...

Impressziók egy versmondó fesztivál margójára

Íven innen

Létezik (létezik? - létezik!) egy mozgalom, amely vers és szövemondásra buzdít fiatal és idősebbet. Jó. A létezés ténye. Kérdőjel a teljesítmény-központúság, a mérhetetlennek valamilyen szinten mégis mérhetővé tételét megkövetelő szellemiség. A zsűritagok feladata kordában tartani a szubjektív, tudatalatt is (meg azon túl is? - azon túl nem!) elfogult érdekelteket. Mindenki számára elfogadható eredmény. Van-e ilyen? Nem tudom, de talán egy konszenzusos eredmény, az mindig van. Végeredmény mindenképp. Ez a verseny lényege! Ez a verseny lényege?

Színvonalról, többen, másképp is

Két és fél nap alatt van lehetőség arra, hogy több embert megkérdezzen a szemlélődő: na milyen a színvonal? Meg is kérdezi. Míg az egyik szerint igen erős bizonyos kategóriában (jegyzem hét kategóriát lehetett végigkóstolni), addig a másik számára gyenge. Szemlélődőként idén egy-két kivételt leszámítva nagyon kiugró teljesítményt nem láttam. Statisztikailag kimutatható: fogy a magyarság lélekszáma Szlovákiában, kevesebb az érdeklődő diák. Nem az olvasással szocializálódnak ma a gyerekek, a felnőtteknek pedig kevés az ideje, lehetősége korlátozott. Egyfajta hiányérzet maradt bennem, hiányérzete a kiugró, a több kimagaslóan jó teljesítmény után. Azok a régi szép idők! Amikor nem tíz aranyávot, de tíz gyémántávot (ilyen nincs ugyan, de miért ne lehetne?) tudott volna kiosztani az akkori zsűri.

Kicsik és nagyok

Mindenképpen tisztelet jár azért az emberfeletti munkáért, amit egy pedagógus egy-egy versmondó kisdíák nevelésére fordít. Az elismerés a kisdíákat is ugyanúgy megilleti. Miként a nagyobbakat is, személyes tapasztalat: az egyik elődöntőn volt aki az érettségi írásbeli leadása után sietett a megmértetés színhelyére verset mondani. Nincs könnyű dolguk, mert kilógnak a sorból. Korosztályuk érdeklődési irányvonala nem éppen irodalmi. Helyenként kifejezetten kórosnak tartják, ha valaki szövegmóndással foglalkozik. Ám míg egy gimnazista, középiskolás felvállalja ezt a másságot, addig boldog a költő, és jól érzi magát a szemlélődő verset szerető ember.

Íven túl

Dusza István jutott eszembe a verseny záróestjén, az ő mércéje. A kemény, minden érdek feletti, szigorúan szakmai de mégis mélységesen emberi mérce. Ha versmondást teljesítményként kell értékelni, akkor piszok nehéz helyzetben van az értékelő. Kritériumok ugyan vannak, de emberhúsból, érzésből van, aki magára vállalja a döntés, a bíraskodás ódiúmát. Érdeket azért nem írtam, mert feltételezem, az nem kritérium. Bár lehet, más úgy gondolja, ez is előfordulhat, előfordulhatott. Nem hiszem. Merem remélni, nem. A gálán végighallgatott produkciók (kérdés: produkciónak kell-e lenni egy vers elmondásának?) alapján azt kell írnom, a léc átugortatott, de a léc kíméletes magasságban tétetett fel egynéhány kategóriában. Ez nem rosszalás, csak ténymegállapítás.

Kicsik öröme

Az egészen kicsik, tehát az első, második és a kicsit nagyobbak, a harmadik kategória versenyzői bár a legjobb formájukat igyekeztek hozni, de hát a lámpaláz... Ők még nem méregették egymást ellenfélként, barátkoztak. Nekik ez világnytás, egy ajándék csoki is öröm, és a tanító néni simogatása felér az első díjjal. A barangolás a szöveglabirintusban: csodákkal teli felfedezés. Az azonban nagyon veszélyes és lehangoló, amikor felkészítő tanár kérlelhetetlen elvárásával szembesül a gyerek. Az öntudatosabb, kamaszkor és felnőttkor határán lévők vagy ezen túliak persze már maguk is teljesítményben gondolkodnak. A siker kényes-kéjes ital, aki egyszer meghörpinti vagy csak látja, más hogyan merítkezik benne, nagyon nehezen szabadul meg a kísértésétől. Pedig jó lenne, ha a versmondás, az előadónak egyszerűen csak belső öröm, a hallgatónak pedig ajándék lenne.

Ív árnyékai és derűi

Szövegek. Választásuk. Mi, mikor, kit, hogyan, miért szólít meg? Mit tud belőle átsugározni? A befogadó? A hatás? Kell, hogy legyen mindkettő. Idén meglepően sok jó, korábban ritkán vagy egyáltalán nem hallott szöveg került színpadra. Teljesen hibás értelmezés nem igazán fordult elő. Viszont remek, soha nem hallott újraértelmezések is születtek, de kevés. Például Arany János: Vörös rébék első helyet hozó interpretálása Gardenö Klaudiától és Wass Albert: Halál című versének nagyon egyedi, jelentős hozzáadott értéket mutató előadása Nagy Gábortól maradandó élmény. De a többiekről sem írhatom azt le: futottak még...

Líra, kisszínpad, na most mi

Bár egykor pontosan, érzékletesen megfogalmazták a szervezők mi is az a lírai színpad, idén a meghatározott kereteknek a szétfeszítése volt látható. Nagyon vegyes (nagyon színes?) volt a paletta. DE! Sokszor a kevesebb több! A közön-

séget megfogó (manipuláló?) fogás, trükk bevetése, fölbemáshón kedves, olykor érzelmes (érzelgős?) zenei aláfestéssel ugyan lírai színpad-e? Vagy sem? Engedje szabadjára a befogadást és interpretálást a zsűri vagy szorítson rajta? Kérdések, amelyekre meg kell majd találni a választ. A keretek szorítanak, a mértéktelen szabadság pedig vékony jég.

Vers zenésítve, zene vers kísérettel

A fentebbi alcím szintén az egyensúlyra (vagy annak hiányára) utal. Mert az biztos, hogy zeneileg izgalmas, kísérletező, jól hallgatható, tiszta hangon szóló produkciókat értékelt a zsűri. Kivétel nélkül. Csak... Min legyen a hangsúly? Szövegen? Zenén? Mindkettőn? Mindkettőn! Az idei résztvevők egyedi, bárhol és szívesen hallgatható előadást hoztak. Befogadás kérdése, értelmezés kérdése: vers – zenésítve vagy zene – verssel kísérve. A színvonal egyébként magas, egyre emelkedőbb, mondhatni: érett alkotók érkeztek.

Gyűjtőpont és ami kiolthatja

Általában nem szokásom egy rendezvény szervezési háttérét elemezni. Most azért tartom fontosnak, mert minden az anyagiakon múlik. Értesüléseim szerint az idei fesztivál igényelt és indokolt költségvetését alaposan megnyirbálták. (5000 euróval kevesebb pénzt nyert az igényelnél!?) Mi ez? Hiányzott a lobbis, a nagyobb odafigyelés, vagy a hatalom aroganciája?

Záróra

Gálát szervezni nem könnyű. Sikeres gálát még nehezebb. Helytelenül leírt nevekkel, összekevert sorrenddel, kínos helyzetbe hozott műsorvezetőkkel és versenyzőkkel, magyarázkodó zsűrivel nem tud mit kezdeni a közönség. Legyen feledhető! Ahol dolgoznak, ott hibáznak is. Inkább a felemelő pillanatok maradjanak meg! Maradjon meg a jószándék, a versnek papírsírból való feltámasztására tett mindennapi kísérlet. Ami elmúlt, megváltoztathatatlan, ami lehet, az formálható. Alázattal, tisztességgel. Ahogyan Nagy Gábor mondja a verset. Akinek Gál Tamát színművész nyújt abban segítséget, hogy hanghordozón megjelenhessenek legkedvesebb, eddig elmondott és új versei. Két hirtelenjött felajánlás segítheti ebben őket. A Pátria Rádióé és Mészáros Alajos európai parlamenti képviselőé. Nagy Gábor profivá érett. Talán elbírná a fesztivál, ha már így hívnák meg. Szép lehetne az ő alázatos és tiszta versmondásával kezdeni és lezárni a jubileumi 20. Tompa Mihály Országos Vers- és Prózamondók, Énekelt versek és Lírai színpadok versenyét. Meghirdették! Köszönöm. Szemlélődni el kell majd jönni. (Ja és még valami: műszaki feltételeket, lehetőleg jobbakat a művházban. Nagyon kell! Nagyon.) Aki elmegy egy két és fél napos, feszes programú versmondó fesztiválra – mondjuk versszerető, az előadóművészet iránt érdeklődő kívülállóként – az

általában örülni tud annak, hogy legkevesebb kétszáz versenyzőt, majdnem ugyanannyi helyi érdeklődőt, színvonalas kísérő programokat, versengést, szakmai értékeléseket lát, él meg. Ha be kell számolnia ilyen eseményről, sokkal nehezebb helyzetben van. A jót ugyanis hajlamos automatikus velejáróként elfogadni, míg a hibákat felnagyítva, sarkítva éli meg.